

20. 12. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Určení vlastnictví vůči zemřelému

V právní praxi se ojediněle vyskytují případy, kdy je v katastru nemovitostí jako vlastník zapsána osoba, která již prokazatelně nežije (přičemž mnohdy není známo ani přesné datum jejího úmrtí) a u níž není znám ani jeden z žijících dědiců.

Skóre: 0.97

Název zdroje: Právní rádce

Datum vydání: 20.12.2007

Nadpis: Určení vlastnictví vůči zemřelému

Strana: 65

Rubrika: Fórum

Autor: Luboš Chalupa

Číslo: 12

Oblast: Časopisy - oborové tituly

Zpracováno: 20.12.2007 06:00

Identifikace: COPR20071220010009 cz

Klíčová slova: spore (5x), zákona (5x), Sb (4x), právní (3x), soud (3x), žalobca (3x), advokát (2x), žaloby (2x), práva (2x), soudu, Rozsudek, žaloba, soudem, žalobu, právní, soudním řízení, právních úkonů, soudního řádu, soudního řízení, Rozsudek Nejvyššího soudu, občanského zákoníku, Nejvyššího soudu, rozhodnutí, notářský, právního, rozsudku, žalovaným, notářstvím, žalovaného, notářství

V právní praxi se ojediněle vyskytují případy, kdy je v katastru nemovitostí jako vlastník zapsána osoba, která již prokazatelně nežije (přičemž mnohdy není známo ani přesné datum jejího úmrtí) a u níž není znám ani jeden z žijících dědiců. V řízení o určení vlastníka nemovitosti, který není dědicem původního vlastníka, je pak namítáno, že dědické řízení po původním vlastníkovi doposud nebylo provedeno.

Naléhavý právní zájem na určení vlastnictví nemovitosti je dán i tehdy, pokud je nemovitost evidovaná v katastru nemovitosti aktuálně zapsaná na mrtvého nebo na neexistující právnickou osobu bez právního nástupce, neboť vlastnickou žalobu a realizaci vlastnických oprávnění pravého vlastníka, včetně užívání věci i zápisu do katastru nemovitostí, nelze zásadně podmiňovat tím, že z různých důvodů doposud neproběhlo dědické řízení - mnohdy i více dědických řízení - anebo že není známa osoba, na kterou universálně přešla všechna práva a povinnosti již neexistujícího subjektu.

Pravý vlastník nemovitosti evidované v katastru nemovitostí na zemřelého, po němž dědictví doposud neproběhlo a jehož žádný z dědiců již nežije, nemůže být v uplatnění vlastnických oprávnění, včetně práva na zápis do katastru nemovitostí, omezován zahájením dědického řízení v případě, kdy není znám ani jeden z žijících dědiců. Včasné podání vlastnické žaloby pravého vlastníka je ostatně rozhodující, mj. pro oprávněnou držbu a běh vydržecí doby, a proto je nelze oddalovat vleklými dědickými řízeními po osobách, které nemají žádné známé žijící dědice.

PASIVNÍ LEGITIMACE

V řízení o určení vlastnictví nemovitosti je pasivně legitimována osoba, která je v katastru nemovitostí aktuálně zapsaná jako její vlastník.

Je-li prokazatelné, že osoba aktuálně zapsaná v katastru nemovitostí jako vlastník již nežije (neexistuje), jsou v řízení o určení vlastnictví pasivně legitimováni všichni známí dědicové zemřelého vlastníka. Lze proto doporučit podání žaloby vůči těmto osobám s možným rozšířením žaloby o další dědice, jejichž totožnost bude zjištěna v průběhu soudního řízení o určení vlastnictví na základě výsledku důkazního řízení u soudu.

Neproběhlo-li k nemovitosti nikoliv nepatrné hodnoty dědické řízení, byť dodatečné, a ani není znám žádný žijící dědic zemřelého vlastníka nemovitosti doposud evidované v katastru nemovitostí na zemřelého, a je-li nanejvýš pravděpodobné, že taková osoba ani neexistuje, je dán naléhavý právní zájem na určení vlastnictví k předmětné věci vůči tomu, komu na základě § 462 občanského zákoníku připadá dědictví, jehož nenabývá žádný dědic, tj. vůči státu (dle § 460 občanského zákoníku stát nabývá dědictví ke dni smrti zůstavitele). V soudním řízení o určení vlastnictví nemovitosti doposud evidované v katastru nemovitostí na zemřelého, který nemá žádného dědice, je tedy ve smyslu § 462 občanského zákoníku ve spojení s § 465 a § 126 odst. 1 občanského zákoníku pasivně legitimován stát jako ten, komu v takovém případě připadá dědictví do vlastnictví, přičemž není bezpodmínečně nutné, aby bylo ještě před podáním žaloby provedeno dědické řízení, případně i několik řízení po sobě. Vyjde-li však v soudním řízení o určení vlastnictví kdykoliv najevo, že existuje alespoň jeden žijící dědic zemřelého vlastníka zapsaného v katastru nemovitostí, je na místě záměna účastníků na straně žalovaného.

Pokud vlastník nemovitosti zemřel před 31. prosincem 1950 a nemovitost je doposud evidovaná v katastru nemovitostí na jméno zemřelého, přičemž dědictví nebylo odevzdáno žádnému dědici odevzdací listinou, je nutné žalovat o určení vlastnictví ležící pozůstalost zemřelého vlastníka nemovitosti, kterou navenek zastupují dědicové zůstavitele, kteří podali dědickou přihlášku, případně soudem ustanovený opatrovník.

Aktuální znění § 29 občanského zákoníku ani § 29 občanského soudního řádu již neumožňují ustanovit opatrovníka osobě, jejíž existence není dosud známa. Naopak § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 95/1963 Sb., notářský řád (účinný od 1. 4. 1964 do 31. 12. 1992), umožňoval státnímu notářství ustanovit opatrovníka nezastoupenému účastníkovi pro řízení před státním notářstvím, který není dosud znám; tento zvláštní právní režim byl však odůvodněn především snahou vyhnout se dědění do ciziny v období bipolárního světa.

- Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu SSR č. 65/1972 Sb. rozh.

"Ak ten, kto bol zapísaný v pozemkovej knihe ako vlastník, zomrel, treba zistiť, kto je jeho dedičom, a konať proti nemu. Vyskytli sa však prípady, keď je síce zistené, že pozemkovičný vlastník zomrel, nemožno však už zistiť, či sa po ňom viedlo konanie o dedičstve, ani kto bol po ňom dedičom.

V otázke, či je správny postup súdov, ktoré pri-púšťajú žaloby smerujúce proti neznámym dedičom, menujú im opatrovníka a v takomto spore meritórne rozhodujú, nie sú názory jednotlivých súdov jednotné. Bývalý Najvyšší súd nepovažoval však napr. vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4 Cz 9/69 v zásade takýto postup za neprípustný; v odôvodnení svojho rozsudku uviedol aj toto: 'Bolo povinnosťou súdu, keď ustanovoval opatrovníka žalovaným, zistiť, či sú tu predpoklady pre ustanovenie opatrovníka podl'a § 29 O. z. resp. § 29 O. s. p. Prinajmenšom mal mať zistené, či Š. T. a S. T. zomreli, kedy zomreli a či nie sú známi ich právni nástupcovia. Aj keby menovaní spoluvlastníci

boli zomreli v cudzine a aj keby tam zomreli ako iní než československí štátni občania, malo byť dedičstvo po nich, pokiaľ ide o nehnuteľnosti ležiace na území Československej socialistickej republiky, prejednané na tunajšom štátnom notárstve (porov. § 45 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom). Potom by bolo treba žalovať priamo ich právnych nástupcov. Keby, pravda, títo neboli známi alebo boli síce známi, ale nebol známy ich pobyt, mohol im byť ustanovený opatrovník, proti ktorému by bol vykonaný spor. Neznámym dedičom po zomretej osobe mohol byť opatrovník ustanovený aj vtedy, keby dedičstvo nebolo dosiaľ prejednané a nebol dosiaľ určený okruh dedičov (t. j. dedičom neprebehla lehota na vyjadrenie, či dedičstvo odmietajú alebo nie).'

Pravdaže, opatrovník vymenovaný pozemno-knižnému vlastníkovi alebo jeho neznámym dedičom obvykle nemá na pojednávaní žiadne meritórne prednesy, takže súd je odkázaný na dôkazy, ktoré predkladá žalobca, alebo na dôkazy, ktoré si súd sám zadováži."

- Rozsudek Městského soudu v Praze č. 42/1974 Sb. rozh.

"V období mezi nabytím dědictví (§ 460 o. z.) a potvrzením nabytí dědictví (§ 482 a § 483 o. z.) jsou z právních úkonů týkajících se věcí (majetkových práv) z dědictví povinni i oprávnění vůči jiným osobám všichni dědici zůstavitele, kteří dědictví dosud neodmítli, společně a nerozdílně. Jejich dědický podíl přitom vyjadřuje míru, jakou se dědici navzájem podílejí na právech a povinnostech týkajících se věcí (majetkových práv) z dědictví.

Proti dědicům zůstavitele lze proto v uvedené době uplatnit nárok na vyklizení bytu po zůstaviteli."

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2769/2005

"Není neobvyklé, že u soudu je podána žaloba na určení, že určitá osoba byla ke dni své smrti vlastníkem určité věci, aniž by bylo zahájeno řízení o dodatečném projednání dědictví, zvláště je-li tu jiná osoba (nedědic), která má za to, že ona je vlastníkem sporné věci. Tento postup dědiců dovolací soud neshledává nesprávným ani z pohledu naléhavého právního zájmu na takovém určení."

advokát, Praha,
člen redakční rady Právního rádce

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz